

**УНІВЕРСИТЕТ
ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ
В ПЕРЕЯСЛАВІ**

**ВІТЧИЗНЯНА НАУКА НА ЗЛАМІ ЕПОХ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

**Матеріали Всеукраїнської науково-практичної
інтернет-конференції
(18 листопада 2022 року)**

№82

Переяслав – 2022

УНІВЕРСИТЕТ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ
В ПЕРЕЯСЛАВІ

Рада молодих учених університету

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції
**«ВІТЧИЗНЯНА НАУКА НА ЗЛАМІ ЕПОХ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ»**

18 листопада 2022 року

Вип. 82

Збірник наукових праць

Переяслав – 2022

УДК 001(477)«19/20»
ББК 72(4Укр)63
В 54

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку»: Зб. наук. праць. Переяслав, 2022. Вип. 82. 154 с.

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Коцур В.П. – доктор історичних наук, професор, академік НАПН України

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Воловик Л.М. – кандидат географічних наук, доцент

Євтушенко Н.М. – кандидат економічних наук, доцент

Кикоть С.М. – кандидат історичних наук (відповідальний секретар)

Носаченко В.М. – кандидат педагогічних наук

Руденко О.В. – кандидат психологічних наук, доцент

Скляренко О.Б. – кандидат філологічних наук, доцент

Солопко І.О. – кандидат фізико-математичних наук, доцент

Юхименко Н.Ф. – кандидат філософських наук, доцент

Збірник матеріалів конференції вміщує результати наукових досліджень наукових співробітників, викладачів вищих навчальних закладів, докторантів, аспірантів, студентів з актуальних проблем гуманітарних, природничих і технічних наук.

Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, достовірність фактів і посилань несуть автори публікацій.

©Рада молодих учених університету
©Університет Григорія Сковороди
в Переяславі

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ПЕДАГОГІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Розглядається процес формування готовності педагогів до інноваційної діяльності, що передбачає наявність у педагога мотиваційно-ціннісного ставлення до професійної діяльності, володіння сучасними ефективними способами і засобами досягнення педагогічних цілей, здатності до творчості і рефлексії. Розкриваються особливості застосування інформаційних технологій, групового навчання, технології коучингу та їх значення у фаховій освіті.

Ключові слова: *інноваційні технології, готовність до інноваційної діяльності, фахова передвища освіта, інформаційні технології, групове навчання, коучинг.*

The process of forming the readiness of teachers for innovative activities is considered, which requires the teacher to have a motivational and valuable attitude to professional activity, possession of modern effective methods and means of achieving pedagogical goals, the ability to be creative and reflective. The peculiarities of the use of information technologies, group training, coaching technology and their importance in professional education are revealed.

Key words: *innovative technologies, readiness for innovative activities, vocational higher education, information technologies, group training, coaching.*

Розвиток педагогічної інноватики в Україні пов'язаний із загальними процесами у суспільстві, глобальними проблемами, інтеграцією знань і форм соціального буття. Сьогодні створюється нова національна педагогіка, характерною ознакою якої є інноваційність – здатність до оновлення, відкритість до нового, полісуб'єктність та полілогічність. Впровадження інноваційних методик у навчання природничих дисциплін дає змогу докорінно змінити ставлення до здобувача освіти і освітнього середовища, перетворивши їх на суб'єкти освітнього процесу. Студент стає співавтором лекцій, семінарських і практичних занять, тренінгів тощо. Особистісний підхід до здобувача освіти ґрунтується на повазі до його думки, на спонуканні до активності на занятті, на заохоченні до творчості тощо.

Творчість є важливою умовою інноваційного процесу і об'єктивною необхідністю в інноваційній діяльності педагога, сутнісною характеристикою інноваційного процесу. Оскільки творчість – це завжди створення нового, від якого залежить поступ суспільства шляхом прогресу, то інноваційний розвиток, інновація – творчий процес.

Однією з важливих якостей педагога, умов успішності його як професіонала є готовність до інноваційної діяльності. Джерела готовності до інноваційної діяльності досягають проблематику особистісного розвитку, професійної спрямованості, професійної освіти, виховання й самовиховання, професійного самовизначення педагога. Готовність до інноваційної педагогічної діяльності – це особливий особистісний стан, який передбачає наявність у педагога мотиваційно-ціннісного ставлення до професійної діяльності, володіння ефективними способами і засобами досягнення педагогічних цілей, здатності до творчості і рефлексії.

Педагогу інноваційного спрямування під час освітнього процесу в закладах фахової перед вищої освіти необхідно вміння реалізовувати:

- педагогічний гуманізм (довіра до здобувачів, повага до їх особистості, гідності, впевненість у здібностях і можливостях);
- емпатійне розуміння студентів (прагнення і вміння відчувати іншого як себе, розуміти внутрішній світ вихованців, сприймати їх позиції);

– співробітництво (поступове перетворення вихованців на співтворців педагогічного процесу);

– діалогізм (уміння слухати студента, цікавитися його думкою, розвивати міжособистісний діалог на основі рівності, взаємного розуміння і співтворчості);

– особистісна позиція (творче самовираження, за якого педагог постає перед вихованцями не як позбавлений індивідуальності функціонер, а як особистість, яка має свою думку, відкрита у вираженні своїх почуттів) [1].

Інноваційна компетентність педагога – система мотивів, знань, умінь, навичок, особистісних якостей педагога, що забезпечує ефективність використання нових педагогічних технологій у роботі зі здобувачами освіти. Характерною особливістю педагога-новатора є вмiле поєднання сучасної реальності з вимогами особистісно-орієнтованої освіти, та обов'язкове коригування освітнього процесу за критеріями інноваційної діяльності. Педагог, який підготовлений до інноваційної професійної діяльності має такі професійні й особистісні якості:

– Усвідомлення цілей освітньої діяльності у контексті актуальних педагогічних проблем сучасної школи. Врахування та розвиток індивідуальних здібностей здобувачів, їх інтересів і потреб та суспільства в цілому.

– Шляхом використання інноваційних технологій стимулювати всебічний розвиток здобувачів та уміння продуктивно працювати під час занять, завдяки нестандартно організованому навчанні й вихованні, тобто забезпечити творення студентами своїх результатів.

– Здатність до особистісного творчого розвитку, рефлексивної діяльності, усвідомлення значущості, актуальності власних інноваційних пошуків та відкриттів [2].

Модернізація та інтенсифікація освіти вимагає впровадження таких інноваційних технологій, головною метою яких є виховання творчої особистості в інтелектуальному та емоційному вимірах. До таких інноваційних технологій можна віднести: ігрове навчання, проблемне навчання, проєктна діяльність, розвиваюче навчання, навчання в співробітництві, а також дослідницькі та інформаційно-комунікативні технології.

Неабиякі можливості для якісних змін в освіті пов'язані з інтенсивним розвитком засобів комунікації та інформаційних технологій. Саме сучасні інформаційні технології зробили можливим доступ кожного студента до величезної кількості різних видів інформації. Покращення технічних засобів комунікацій спричинило значний прогрес в інформаційному обміні. Розвиток комп'ютерних засобів і мереж телекомунікацій зумовив появу нових інформаційних технологій, які в свою чергу дали можливість створити якісно нове інформаційно-освітнє середовище як фундамент для розвитку та вдосконалення системи освіти.

Актуальними сьогодні у фаховій освіті є групові технології. Учені визначають групову навчальну діяльність як окремий вид сукупної пізнавальної діяльності здобувачів, який вони виконують у складі малих навчальних груп, де безпосереднє спілкування виступає одночасно умовою та результатом діяльності. Якщо раніше провідними вимогами до фахівця вважалася широта і глибина їх знань, то сьогодні пріоритетне значення мають вміння до самостійного здобуття і оновлення необхідної інформації.

Дослідження і практичний досвід засвідчують, що групова навчальна діяльність сприяє активізації й результативності навчання майбутніх фахівців; формуванню гуманістичної спрямованості особистості студента, його самостійності, культури педагогічного спілкування; розвиває вміння доводити й відстоювати власну точку зору та враховувати думку інших [3].

Групове навчання в порівнянні з іншими організаційними формами має значні переваги: оптимізує виконання роботи викладача і студентів; підвищує ефективність засвоєння навчального матеріалу, удосконалює вміння й навички; формує мотиви навчання, професійний інтерес, особисту відповідальність студента за результати навчання; активізує навчальну діяльність (планування, операційно-діяльнісний компонент, рефлексію, самоконтроль, взаємоконтроль).

У процесі групового навчання ефективною є робота в малих групах. Вона використовується для того, щоб зацікавити студентів новою темою, навчальною інформацією, вивчити або закріпити матеріал, виконати практичні дії, розробити проект, знайти шляхи розв'язання проблеми тощо. Групова робота дозволяє легко й результативно поєднувати різні види роботи і є базовою при використанні інноваційних методів і технологій навчання [3].

Групова діяльність у ході навчального заняття дає змогу розширити функції його етапів і урізноманітнити види й способи роботи студентів. Викладач контролює діяльність в групах, при необхідності дає консультації для подальшого виконання завдань. Він повинен дбати про високий навчальний потенціал кожної групи. Для цього доцільно добирати диференційовані завдання, враховуючи навчальні можливості кожного студента. Якщо ж завдання виявилось для студента складним, то слід його замінити на простіше, доступніше для студента.

Найбільш цінною є взаємодія під час роботи. Кожен хто допомагає товаришу, отримає при цьому не меншу допомогу, ніж той, кому ця допомога надається, тому що його знання активізуються, набувають гнучкості, закріплюються. Сильні студенти, допомагаючи засвоювати навчальний матеріал товаришам у групі, перевіряють і закріплюють свої знання. Слабші студенти збагачуються новою інформацією, мають змогу вчасно отримати додаткові пояснення з незрозумілих питань. Вчені виділяють ряд інтерактивних технологій групових форм навчання. Серед них: «Акваріум», «Круглий стіл», «Квест», «Синтез думок», «Спільний проект», «Конференція», «Диспут», «Коло ідей», «Мозковий штурм», «Аукціон», «Телеміст», «Прес-конференція».

Одним із напрямів сучасної освіти є оновлення педагогічного процесу, внесення змін у традиційну систему за допомогою ефективних технологій, таких як коучинг. За допомогою цієї технології створюються такі умови для розвитку і формування особистості людини, яка буде здатна реалізовувати свої можливості, самостійно приймати рішення в різних життєвих ситуаціях.

Освітній коучинг – це взаємостосунки між викладачем і студентами, коли викладач ефективно організовує процес пошуку студентами кращих відповідей на питання, що їх цікавлять [4]. Коуч допомагає студентам розвиватися, закріплювати нові навички і досягати високих результатів у своїй майбутній професії. Цілі коучингу в освіті: розкриття внутрішнього потенціалу особистості студента; розвиток особистості через делегування відповідальності; досягнення високого рівня відповідальності та її усвідомлення у всіх учасників коучингу. Для досягнення поставлених цілей вирішуються наступні завдання: здійснюється діагностика і моніторинг освітнього процесу, що дозволяє враховувати і прогнозувати зміни, які відбуваються в результаті застосування інноваційних програм і технологій; створюються умови, спрямовані на ефективну організацію процесу пошуку студентом шляхів досягнення важливих для нього цілей і вибору оптимального темпу просування; освоюються інноваційні методики і технології; визначаються ключові моменти коучингу. Для організації коучингу застосовують сучасні методи. Зокрема:

Метод конкретних ситуацій – заснований на ствердженні, що шлях до вдосконалення власних знань можливо прокласти лише через розгляд, вивчення та обговорення конкретних проблемних ситуацій. *Метод емоційного стимулювання* – в його основі принцип формування пізнавального інтересу шляхом створення позитивних емоцій до запропонованого виду діяльності, підвищення зацікавленості та мотивації до навчального процесу. *Метод створення ситуації пізнавальної дискусії* – дієвий метод активізації навчання, адже в дискусії народжується істина, а пошук істини завжди викликає посилену зацікавленість темою. «Мозаїка» – метод розподілу обов'язків у студентській групі, коли розподіл здійснюють самі студенти. Такий вид діяльності змушує студентів самостійно, без допомоги викладача-коуча розподіляти обов'язки в групі та нести за це відповідальність. *Метод проектів* виводить діяльність студентів на новий, навчально-науковий рівень. На цьому рівні кожен зі студентів здійснює великий обсяг самостійної роботи та навчається

самоконтролю, що сприяє самоосвіті студентів. А навчити студентів самостійно отримувати і застосовувати знання на практиці є чи не найголовнішою та найскладнішою метою сучасної освіти [4].

Найважливіше для студента на занятті – взяти на себе відповідальність за досягнення проміжних робочих цілей. Коучинг як ефективну педагогічну практику доцільно включати в систему науково-освітніх проєктів у фаховій освіті. Методи та прийоми коучингу можуть гармонійно вписатися в практику професійно-особистісного супроводу студентів як надійний інструмент, що дозволяє ефективно досягати цілей не лише в освітньому просторі, але й в професійному становленні майбутніх фахівців.

Формування інноваційної позиції педагога це і є готовністю до інноваційної діяльності. За структурою це складне інтегративне утворення, яке охоплює різноманітні якості, властивості, знання, навички особистості. Як один із важливих компонентів професійної готовності, вона є передумовою ефективною діяльності педагога, максимальної реалізації його можливостей, розкриття творчого потенціалу. Педагоги, які творчо ставляться до інноваційної діяльності, мають широкі й змістовні знання про нові наукові та новаторські підходи до навчання й виховання, володіють новітніми технологіями і створюють власні. Реалізація творчого потенціалу в інноваційному процесі для багатьох із них є найважливішим орієнтиром діяльності.

Своєчасне, об'єктивне з'ясування рівня сформованої готовності конкретного педагога до інноваційної діяльності дає змогу спланувати роботу щодо розвитку його інноваційного потенціалу, який є важливим компонентом структури професійних компетентностей фахівця.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Інноваційні пошуки в сучасній освіті / За ред. Л. І. Даниленко, В. Ф. Паламарчук; упоряд. Г. М. Перевозникова. Київ: Логос, 2004. 220 с.
2. Кремень В. Інноваційність і освіта. *Позакласний час*. 2009. № 11-12. С. 36-38.
3. Остапчук О. Інноваційний розвиток педагогічних систем в умовах модернізації освіти. *Директор школи, ліцею, гімназії*. 2003. № 5-6. С. 153-161.
4. Романова С. М. Коучинг як нова технологія в професійній освіті. URL: <http://ecobio.nau.edu.ua/index.php/VisnikPP/article/viewFile/2145/2136>.

*Тетяна Здільник, Ірина Макаренко
(Лубни)*

ЛЕКСИЧНА СКЛАДОВА МОВЛЕННЯ ТА ЇЇ РОЗВИТОК В ОНТОГЕНЕЗІ

В даній роботі розглянуті особливості лексичної складової мовлення дітей старшого дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення. Виявлені фактори, які сприяють розвитку словникового запасу дитини.

Розвиток зв'язку мовних знаків з реальністю є головною системою формування мовленнєвої діяльності в розвитку дітей старшого дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення.

Ключові слова: *лексичне значення, словниковий запас, дитина, семантичні зв'язки, тяжкі порушення мовлення.*

This paper the peculiarities of the lexical component of speech of older preschool children with severe speech disorders. Factors that contribute to the development of a child's vocabulary have been identified.

The development of the connection of language signs with reality is the main system of formation of speech activity in the development of older preschool children with severe speech disorders.

Keywords: *lexical meaning, vocabulary, child, semantic relations, severe speech disorders.*

ЗМІСТ

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ

<i>Юлія Ярмоленко</i> ЗМІНА ПАРАДИГМИ ЩАСТЯ В ПЕРІОД ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ	3
ЕКОНОМІКА	
<i>Аліна Бабюк</i> ВІЙНА ЯК РУШІЙНИЙ МЕХАНІЗМ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ	6
<i>Олександр Войтко</i> ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В ПОВОЄННУ ВІДБУДОВУ УКРАЇНИ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ. ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ	9
<i>Тетяна Кривенька</i> ЗОВНІШНІЙ ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ ЙОГО СКОРОЧЕННЯ	11
<i>Андрій Майко</i> ДЖЕРЕЛА ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ	14
ІСТОРИЧНІ НАУКИ	
<i>Анастасія Лужаниця</i> ДАНІЕЛ КРМАН-МОЛОДШИЙ ЯК ЛІТОПИСЕЦЬ УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРІЇ	20
ЮРИДИЧНІ НАУКИ	
<i>Дарина Кохановська</i> ТОЛЕРАНТНІСТЬ ТА НЕДИСКРИМІНАЦІЯ ЯК НЕВІД'ЄМНІ ПРИНЦИПИ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	24
МИСТЕЦТВО	
<i>Віра Василюк</i> ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ДИТЯЧИХ ГОЛОСІВ У МОЛОДШОМУ ШКІЛЬНОМУ ВІЦІ	26
ПЕДАГОГІКА	
<i>Зоя Гейхман, Яніна Карлінська</i> ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ СКЛАДОВОЇ ЕТНОКУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ	29
<i>Наталія Гуніна</i> ФОРМИ ТА МЕТОДИ РОБОТИ, ЯКІ СПРИЯЮТЬ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ІНФОРМАТИКИ	31
<i>Галина Жирська, Софія Метельська</i> ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ПЕДАГОГІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ	35
<i>Тетяна Здільник, Ірина Макаренко</i> ЛЕКСИЧНА СКЛАДОВА МОВЛЕННЯ ТА ЇЇ РОЗВИТОК В ОНТОГЕНЕЗІ	38
<i>Микола Зубчик, Антоніна Семенюк</i> РОЛЬ БАТЬКІВ В СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ	42
<i>Олена Іщук</i> ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ ІНФОРМАТИКИ	45
<i>Олена Клюд</i> ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ТА УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	48
<i>Юлія Ковгар</i> ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ПЕДАГОГІЧНОМУ КОЛЕДЖІ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	52
<i>Валерія Кожан, Антоніна Семенюк</i> РОЛЬ ШКОЛИ В СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ	56